

Judští mládenci v ohnivé peci

Převod materiálu

Marta Židková

Pořadí v lekci

35

Téma

Vytrvat se víře, ať se děje cokoli

Cíl

Dotí mají být ujištěny, že nás Bůh neopouští. Má všechno pod kontrolou. A v určitých okamžicích vstupuje do dějin. Je s námi, i když se neví, jak a snadno. Žádný člověk ani sebevůle vládce není mocnější než Pán Bůh. K víře patří i statečnost a odvaha. Přiblíží nás možná takové odvaze užít a k ní inspirovat.

Pro učitele

Biblický text: Da 3,1–30

Výkladové poznámky

- **Zlatá socha:** šlo nejspíš o sochu božstva na vysokém podstavci, možná jen bustu, ale velikou — pyšný symbol vřné a neproveditelné babylónské víry. Král Nebúkadnésar měl sen, kde socha měla zlatou hlavu. Dál už to bylo horší a horší. Daniel mu vysvětlil, že „zlatý člověk“ dlouho nepotrvá. Král jako by si chtěl zajistit a pojistit své „zlaté království“.
- **Satrapové a další „funkcionáři“:** královští místodržící, vysocí hodnostáři, dosazení správci vojenské a daňové oblasti v perské říši; jsou vyjmenováni dvakrát — zejména aby byla zdůrazněna jejich důležitost.
- **Posvěcení/svatost sochy:** Král chce mít vše ve svých rukou — moc, vládu, lid, náboženské projevy, božstva... Jako by se veškeré babylónské obyvatelstvo (včetně všech zajatců) stalo „chrámem“ a on, král, tím hlavním a jediným božstvem, kterému má být vzdán hold; stát se absolutním vládcem, být všemohoucím. Nebúkadnésar chce mít vládu nad nejvyššími náboženskými prožitky člověka. Jedná se o totalitní způsob myšlení — ovládnout všechno a všechny, ovládat druhé, zbavovat je vlastní vůle, názoru, postoje, statečnosti. Totalita politická se transformuje i v totalitu náboženskou. Manipulování s davem, vymývání mozku, davová hysterie, anonymita v davu, zbavování identity a jedinečnosti... Totalitní vlády si osobují právo určovat, jak žít, čemu a komu věřit, co si myslet, co říci a jak jednat. Totalitní vlády se svými mocipány jsou staré jako lidstvo samo.
- **Tři Judejci se odmítnou soše klanět:** najdou se stateční, kteří „nejdou s davem“. Pevný vztah s Hospodinem pro ně má větší hodnotu než vlastní život; tento vztah jim dodává odvahu i tvář tváře smrti. Vztah s Bohem jim dodává odvahu se vzepít a uctívat svého Boha svým způsobem. Odvaha má svou obrovskou hodnotu, ale zázrak není automatická reakce na odvážné chování. Ti mládenci neměli žádnou jistotu, že budou ušetřeni. Pán Bůh není žádná pojišťovna. Víra je životní postoj, který není dopředu nějakým viditelným zajištěním. Riskovali a dali všanc úplně vše. Ve víře šli do krajnosti. Když bude Bůh chytit, pomůže. Když ne, zemře, ale jemu věřni. Nepokloníme se. Judští mládenci nemají v úmyslu vynutit si Boží zákrok, zásah. Víra v Hospodina, Stvořitele nebe i země, jediného Boha a Pána, věrnost jeho přikázáním jsou pro ně natolik zásadní a neochvějné, že necouvnu ani před jistou smrtí.

- **Rozpálená pec:** v pecích se pálilo vápno, cihly, kovy. Ve SZ bývá pec obrazem soužení, zkoušek a soudu (Iz 48,10), v NZ (Mt 3,10); i pekla (Mt 13,42). Kvůli neústupným mládencům ji vzteklý král nechá roztopit sedmkrát víc. Je to naprosto iracionální jednání. O to víc však vynikne síla, která je ochráněná. A obstojí jen stále a pevně. Izraelci nejsou mrtví, jejich národ není mrtvý, ani jejich Bůh není mrtvý.
- **Hvzdopravci:** jejich úkolem bylo vyžít z hvězd budoucnost. Ve chvíli, kdy judské mládence udávají králi, moc dobře ví, co je čeká. Smrt. A ejhle — ono je to jinak. Až karikujícím způsobem jsou zde hvězdy — udávají vykreslení jako ti, co o budoucích věcech neví vůbec nic. Hospodin vstupuje do dějin, on má být Bůh, on je Bůh živý a jednající.
- **Čtvrtá postava:** tená? nemá jistotu, o koho jde. A je to tak správně. Boha přece nelze vidět. Slovy krále je to někdo, kdo je podoběn Božímu synu. Někdo „Boží“ je tam s nimi. Jen a pouze v té peci. V té jisté smrti. Bůh vstoupil do údělu svých věrných. Jedná se o výrazné svědectví o Bohu. Zvláštní obraz Boha, jeho moci. Srozumitelný přes hranice národa i náboženství. Pochopí ho pohanský král, porozumí mu tená?. Bůh není s králem. Není v té soše. Není s mocnými tohoto světa, kteří Boha berou do úst i do znaků svých zbraní. Bůh je se svými vyznavači tehdy a tam, kde mají umřít. Ne díky nějakým žáruvzdorným oblekům, ale díky víře, díky Boží přítomnosti přežijí vyznavači tam, kde přežít nelze. Jedná se o zázrak, který nelze racionálně vysvětlit. Bůh je se svými lidmi i tam, kde už má být jen smrt. Hospodin není vázán na svou zem, na svůj chrám. Je aktivní a přítomný i v cizí zemi, uprostřed cizí moci, ochraňuje své věrné. Jeho moc překračuje hranice země, náboženství, hranice lidské zloby, hranice racionální, lidského chápání i smrti.
- **Nebúkadnezarovo vyhlášení:** král se nestává opravdovým a trvalým Hospodinovým vyznavačem. Má z Hospodina a jeho moci hrůzu. Od této chvíle, pod drsnou hrozbou případným odporem (v. 29), mají v jeho království vyznavači Hospodina zaručenu svobodu vyznání. Je to až nabubřele přehnané. Božímu zajatému lidu stačilo ujistění, že žádná moc není silnější než Hospodin.
- **Závislost moci:** může zde ale vynikat ještě další motiv — král tolik závislý na vnějších okolnostech je slabý král. Panovník celého světa (tak byla vnímána tehdejší velká babylónská říše) je tolik závislý na názorech, postojích, mnicích se kulisách, že i jeho celé panství a vláda nemohou být kdovíjak stabilní a nebudou mít dlouhého trvání. Proti tomu vyniká, jak judští zajatci jsou schopni se vnějším impulsem vzepít a jednat podle svého přesvědčení, pevně, odhodlaně. A neznámá je ani hrozba smrti. Síla, moc a stabilita žádné pozemské říše není založena na hmotném úspěchu, množství obyvatel či zajatců, armádě, na propracované síti udavců... Pevný, stálý a stabilní je jenom vztah a propojení s Hospodinem.

Úskali

- Téma osobní odvahy by se nemělo zvrhnout v pokrytecké soudy nad těmi, kdo ve svých životech a osobních zkouškách dost odvahy nemají, nenacházejí, nedospěli k ní.
- Tento příběh je hlavně o veliké věrnosti a důvěře. O tom, že víra s sebou nese i chvíle nesnadné, velmi těžké, nečekané. A že jsou okamžiky, kdy je potřeba vše vsadit na jednu kartu — na Hospodina a jeho lásku k nám. A ne každý to dokáže.
- Zázračná záchrana — tento motiv je velmi silný a zároveň vyvolává spoustu otázek. V našich lidských dějinách nastalo tolik situací, kdy někdo statečně vystoupil, šel ve víře až do krajnosti, až na smrt — a žádný viditelný záchranný plán v jeho prospěch v tu chvíli nenastal. Je zde velký prostor pro rozhovor s dětmi na téma blízkosti Boží ve smrti, umírání. A velmi silně tváří tvář tomuto příběhu vystupuje i krutý holocaustový paradox nápisu *Gott mit uns* na opascích nacistických vojáků a umírajících Židů v pecích. Jak velká je víra, která umí i v tak děsivých situacích vyznat, že Pán Bůh je ve chvíli umírání s námi...

Odkazy

Cesta Božího lidu SZ. Praha: Kalich, 1991.

Pro d?ti

P?edškoláci

Vid?li jste n?kdy n?jakou velikou sochu? Jaké sochy jste vid?li? Postavy? Zví?ata?

Král Nebúkadnésar nechal jednu obrovskou sochu vyrobit. Celou ze zlata! Nádhernou, velikánskou. Nikdo žádnou podobnou nikdy nevid?l.

(Zkuste se s d?tmi zaklonit a dívat nahoru, z okna, na kostel, sloup elektrického vedení. Kam až tak m?že sahat 30 m? Taková veliká socha!)

Král ji nechal vyrobit, aby si vyzkoušel, jestli budou všichni poslouchat a d?lat to, co on ?ekne. Cht?l totiž jenom p?íkazovat a rozkazovat. Aby lidé d?lali p?esn? to, co on bude chtít. Musíte poslouchat? Koho? Je to n?kdy asi dost hrozné, co?

Celá ?ada p?íkaz? a zákaz? je ale dobrých, mají nás chránit. A rodi?e ur?it? dob?e ví, pro? n?které v?ci zakazují a n?které po nás zase cht?jí. N?co jiného ale je, když nás chce n?kdo donutit, abychom d?lali jenom to, co on nám dovolí, ?íkali a ne?íkali jenom v?ci podle p?íkaz?, když si s námi chce hrát jako s v?cí.

(Zapojte t?lo. Zkuste se postavit nad d?ti jako veliká socha. Nebo si ji vytvo?te. Nap?. ze stol? a židlí. D?tské fantazii sta?í pár kus? nábytku a vidí sochu.)

Král vyhlásil na?ízení: Až za?nou hrát nástroje, všichni se budete mojí soše po?ádn? klan?t! *(Je možné mít nachystané š?rhadla, bubínky a jiné „zvu?né nástroje“, d?tem je rozdat a pak si vyzkoušet klan?ní „na povel“.)*

Všichni kolem se klan?li. Moc se krále báli. A netroufli si ho neposlechnout. T?i zajatci, mladí chlapci se ale neklan?li. V??ili jenom Pánu Bohu. A všechno kolem sochy jim p?ipadalo jako šaškárna. Ale nebezpe?ná! Král vyhlásil, že kdo se nepokloní, ten bude hozen do pece a sho?í tam. Oni se ale nenechali vyd?sit. I když je král sám nutil a vyhrožoval, oni se jen usmáli. Kdepak králi, my máme našeho Pána Boha. A on nás, když bude chtít, zachrání. A i kdyby ne, nikdy se tvojí soše klan?t nebudeme. Vzteklý král je nechal hodit do pece.

A pak nesta?il zírat. V?bec nic se jim nestalo. Naopak. Ješt? tam s nimi n?kdo byl. V té peci. Kdo to jen mohl být?

Král netušil. Nikdo z jeho rádc? tomu nerozum?l.

Ale ti t?i mládenci tomu rozum?li. Cítili se moc dob?e. Nebyli sami. Byl s nimi Pán B?h.

Král je pak nechal jít a vyhlásil, že si každý m?že v??it v Hospodina jak chce. Hrozn? se totiž Pána Boha bál. Bylo mu jasné, že Pán B?h je mnohem mocn?jší než on, král Nebúkadnésar.

A lidé, když si ten p?íb?h ?tou a p?ipomínají, tak se vždycky moc pot?ší. Tak Pán B?h neopouští. Má nás rád a je s námi vždycky. A umí ud?lat i zázrak!

Pom?cky: „Socha“, sta?í n?jaká deka, žluté prost?radlo p?ehozené p?es t?i židle, nástroje.

Mladší školní d?ti

Znáte n?jaké vládce? N?koho, kdo má velikou moc? Vládne velké zemi? Víte co je typické pro mocipány? Vlada?e? Ty, co se dostali k moci? Kdo má moc, chce ješt? víc. Kdo má moc, chce si ji co nejvíc udržet a zajistit, aby ho o ni nikdo nep?ipravil. Král Nebúkadnésar m?l velikou moc. M?l bohatství, spoustu

poddaných, připadal si jako vládce světa. Před ním měl sen a Daniel mu vyložil jeho smysl: Babylónská říše, ten „zlatý věk“ dlouho nepotrvá. Králi, ty jsi sice teď něco jako zlatá hlava, ale všechno jednou skončí. A babylónská říše už ke svému zániku směřuje. Ale tohle se tedy Nebukadnézarovi opravdu nelíbilo. Chce si zajistit trvání své bohaté říše. Upevnit její velikost. Někdy si pojišťovat, aby ho všichni poslouchali a dělali jen to, co on chce, co jim přikáže. Vymyslel plán. Nejlíp to jde zastrašováním...

Nechal vyrobit obrovskou sochu. Celou ze zlata. Nejen hlavu, ale celou. Nechal ji postavit na místo, odkud byla vidět do daleka. A pozval úplně všechny, kdo v zemi něco znamenali. Všechny poradce, správce, politiky, soudce, vysoké úředníky... Všichni se dostavili k té obrovské zlaté soše a Nebukadnézar nechal vyhlásit královské rozhodnutí: „Tohle vyhlášení platí pro všechny, kdo jsou v této zemi, pro Babylónany, cizince, bohaté i chudé. Až uslyšíte, jak hrají citery, harfy, dudy, trubky, flétny a další nástroje, všichni do jednoho se budete klanět královi zlaté soše! Všichni. Rozumíte? Kdo neposlechne a nepokloní se, ten bude potrestán trestem smrti. Bude hozen do roztopené ohnivé pece!“

Byl to geniální plán.

„Všichni budou muset poslechnout, na každého bude někdo vidět. Nasadíme mezi lidi tajné kontroly. A ty mi budou hlásit, kdyby náhodou někdo nechtěl poslechnout. Všechny kruté ztrestám. Budou se bát... A všichni někdo budou dělat přesně to, co jim já, král Nebukadnézar, dovolím. A za chvíli už o tom ani nebudou přemýšlet a já se tak hezky dostanu až do jejich hlav a budu si s nimi moci dělat, co se mi líbí. Já, král králů, vládce vládců! Nikdo si netroufne odporovat. Není nikdo silnější a mocnější než já!“

A udavaři se samozřejmě našli. Víte, kdo to je udavař? Ten, kdo žaluje na druhého a chce mu tím hodně ublížit.

Ke králi přišli jeho hvězdopřevodci a přinesli hlášení: „Králi, ty nejsilnější, nejmocnější, představ si, že jsou tady takoví, kdo nedodržují, co jsi nařídil! A až ti povíme o koho jde! Tě z těch judských zajatců, víš, ti, co jsi je sám ustanovil, aby byli správci naší země! Takovou vysokou funkci mají a vůbec si toho neváží! Tak zrovna oni se opovažují nedodržet tvůj zákon! Neuctívají tvou sochu a neklaní se jí! Šadrak, Měšak a Abed-nego!“

Vzpomínáte si? Přesně! To jsou ti tři přátelé moudrého Daniela. Zajatci, které odvedl Nebukadnézar z Izraele. A i tady, v daleké cizině, mezi bžky, soškami a obrsochami zůstávají věrní Hospodinu.

Nezalekli se krále, ani když je před ním předvedli a král jim osobně vyhrožoval.

„Jestli se podle rozkazu nepokloníte méj soše, budete vhozeni do ohnivé pece! A kdepak bude ten váš bůh, aby vás zachránil?“

Ale ti tři mají v hlavě, v duši, v srdci především silnou pevnou víru v jediného Boha. Nikoho jiného kromě Hospodina uctívat nebudou. Není žádný jiný Bůh!

„Králi, na tohle ti ani nebudeme odpovídat. Jestli nás náš Bůh, kterého my uctíváme, bude chtít vysvobodit, vysvobodí nás. A i kdyby ne, buď si jist, králi, že my tvé bohy uctívat nebudeme a před zlatou sochou se nepokloníme.“

Tak tomu říká odvaha! Takto si stát za svou vírou! Tváří tvář rozrušenému nejmocnějšímu králi světa. Víra v Pána Boha byla pro ty tři víc dležitá než vlastní život. Král se rozrušil až k nepřítelství.

„Tak to tedy ne! Rozpalte pec sedmkrát víc než obvykle! Svažte je a hoďte je dovnitř. Já všem ukážu, kdo je tady pán!“

A hodili je tam. A užasli. Král nevěřil vlastním očím.

„Vždy? tam byli hození svázání, už z nich m?l být jen popel. A oni se tam procházejí, rozvázání. A jsou ?ty? i! Kdo to tam s nimi je? Vypadá jako boží syn! Co má tohle všechno znamenat? Šedraku, Měšaku, Abed-nego! Váš Pán je opravdu nejvyšší B?h! Poj?te ven!“

Král se zalekl tak mocného Boha. Vyhlásil, že od te? nesmí nikdo Hospodinovy vyznava?e pronásledovat, že si Izraelci m?žou svého Hospodina chválit a oslavovat, jak cht?jí. Král se bál. M?l z tak mocného Boha hr? zu. Nic nechápal, nikdo z t?ch vzd?lanc? kolem n?j nic nechápal. Ale ti t?i v?d?li. A Izraelci tomu také porozum?li. Pán B?h jim byl nablízku. Neopustil je. Tvá?í tvá? králi, který si hrál na nejmn?jšího, na pánaboha, tvá?í tvá? králi Hospodin ukázal, na ?í stran? stojí. Že neopouští sv?j lid, ty kdo v n?j v?í, ani v nejt?žších situacích v život?. Ani v Babylón?. Ani daleko od domova. Ani v beznad?jných situacích života. Z tohoto p?íb?hu ?erpají lidé dodnes velikou pot?chu a sílu. Vypráv?jí si jej, aby se ujistili v tom, že Pán B?h je s ?lov?kem i tam, kde je mu nejh?. Že on má nejv?tší moc. A žádný v?dce, zlosyn ani žádná zlá moc není siln?jší než láska a v?rnost našeho Boha.

Pom?cky: Dva starší pracovní listy jsou k dispozici na webu katecheze (viz odkazy). Je k nim uveden i metodický postup. Je možné zkusit si mimické p?edvád?ní beze slov. Dát si téma, nap?. koho máme rádi / co je pro nás d?ležit? / ?eho (koho) se nechceme vzdát / co od nás Pán B?h chce /co nechce a zkoušet si to p? edvést. Není to úpln? snadné a d?ti se mohou pokusit víc p?emýšlet a p?i „hádání“ si navzájem t?íbit, bez ?eho a koho se obejdeme, co vnímají jako nejd?ležit?jší a nejpevn?jší apod.

Starší školní d?ti

Se staršími d?tmi je možné více rozvést téma totalitních mocností, omezování svobod, snahy absolutistických vládc? zastrašit a p?im?t lidi k poslušnosti, k p?itakání nastoleným pom?r?m a smýšlení, dohnat je k rezignaci. Proti tomu vyvstává téma víry jako svobodné cesty. Pán B?h nikdy nestojí na stran? násilí, útla?u, despotické moci a vymývání mozk?. Celá Bible sv?d?í o tom, že B?h stojí na stran? slabších, v?rných, zotro?ovaných, zajatých — politicky i nitern?. Pán B?h nestojí o slepou poslušnost, ale o d?v?ru.

Pom?cky: Výst?ižky na téma lidská práva, náboženská nesvoboda, totality, víra, láska, nad?je. M?žete se pokusit společn? vytvo?it koláž. Na velký papír kreslit a lepít slova, obrázky — nap?tí mezi tím, co je pomíjivé a tím, co je pevné, silné, trvalé, co má hodnotu, co B?h bere jaké zásadní, co ?lov?ka m?že držet i v krizi života... Společn? to komentovat, mluvit o tom, co kam kdo lepí ?i píše, jak to vnímá.

P?esah

Víra není n?jaká samoz?ejmost ani „brnka?ka“. Biblické p?íb?hy mohou dodávat posilu a povzbuzení, že poslední slovo má a bude mít vždy Pán B?h.

Liturgie

Biblický text k zapamatování

Doufej v Hospodina, konej dobro, v zemi p?ebývej a zachovávej v?rnost. (Ž 37,3)

Bu? v?rný až na smrt a dám ti vít?zný v?nec života. (Zj 2,10)

Jestliže náš B?h, kterého my uctíváme, nás bude chtít vysvobodit, vysvobodí nás. (Da 3,17)

Tvé bohy uctívat nebudeme a p?ed zlatou sochou se nepokloníme. (Da&3160;3,18)

Rituál

Každou postavu může provázet jedna píseň, kterou můžete zpívat nebo její část skandovat. U Daniele navrhujeme [Žalm 62 *Má duše je tichá* \(staří její prolog\) z připravovaného zpěvníku.](#)

Okénko do bohoslužeb

Ve shromáždění jsou jistě někteří, kteří si pamatují, jaké to je, když vám chce někdo nadiktovat, co máte říkat, co máte dělat, co si máte myslet, čemu máte věřit. Slepě poslouchat, nebo si hájit vlastní postoj, názor, víru? Je to snadné/těžké? Máme vůbec představu?

Může někdy člověk pro víru riskovat?

Modlitba

Pane Bože, prosíme, u nás se nebát a být ti věrní, i když to nebude snadné. U nás děvče. A ti dokážeme věřit a přemýšlet o tobě i ve chvílích, kdy to bude připadat jiným nevhodné, divné, zbytečné. Prosíme, buď s těmi, kterým kvůli víře hrozí vězení, pronásledování, smrt. U nás být věrnými za svobodu, ve které žijeme. A u nás nebát se vládců a zlých sil. Amen.

Odkaz na pracovní list

[32 Judští mládenci v ohnivě peci](#)

[32 Judští mládenci v ohnivě peci - st](#)

Kam dále

[Bureš, Jiří: Judští mládenci v ohnivě peci \(připravka z cyklu Pozvání na cestu\)](#)

[Výklad knihy Daniel, 3. kapitola \(audio; Ro\)](#)

Odkaz na píseň

[Ve jméno Krista doufáme](#)

[V tvé síle, Pane Bože můj, všem bouřím vzdoruji](#)

[My vyznáváme \(EZ605\)](#)

[Moc přetivná nás tiše obestírá](#)

[Ten obraz zlatý, obraz se k nebi tyčí](#)

[Uhni se stranou, ztratíš jen chvíli](#)

[Tři mládenci \(SV341\)](#)

[Ještě dej \(SV37\)](#)

[Daniel \(SV266\)](#)

Cílová skupina

[Mladší školní](#)

[Předškolní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál přece nejdeme sami II \(Od Samuele k Šalomounovi + Od Elijáše k mesiášovi\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Daniel 3,1–30](#)